

Sygn. akt II PK 19/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I.K.

przeciwko F. Spółce z o.o. w [...]

o wynagrodzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 marca 2017 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 maja 2015 r., sygn. akt III APa .../12,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 28 maja 2015 r. oddalił apelację powoda I.K. od wyroku Sądu
Okręgowego w [...] XXI Wydziału Pracy z dnia 10 kwietnia 2012 r. oddalającego

powództwo przeciwko F. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w [...] o dodatkowe wynagrodzenie (premię).

W sprawie tej ustalono, że powód I. K. był zatrudniony w pozwanej spółce od 3 lipca 2006 r., początkowo na podstawie umowy o pracę na okres próbny, następnie od 1 sierpnia 2006 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku project managera. Jego wynagrodzenie składało się z wynagrodzenia zasadniczego w kwocie 12.000 zł brutto oraz premii uznaniowej 3.000 zł. Aneksami z 1 listopada 2007 r. strony zmieniły § 3 umowy o pracę ustalając wynagrodzenie powoda na 15.000 zł, natomiast 2 stycznia 2008 r. aneksem nr 1/2008 ustalono, że integralną część umowy stanowi załącznik regulujący zasady premiowania pracowników działu technicznego spółki. Zgodnie z jego § 1, pracownikom działu technicznego przysługiwała premia uznaniowa z puli w nim określonej, a w myśl § 2 warunkami łącznie niezbędnymi do nabycia uprawnień do premii były: a/ wzorowe wywiązanie się z powierzonych obowiązków, b/ zakończenie danego etapu budowy, c/ otrzymanie puli premii do podziału przez dyrektora grupy budów. W razie przyznania premii uznaniowej nie mogła ona być niższa niż 150.000 zł za każdy budynek większy oraz 100.000 zł za każdy budynek mniejszy. Zgodnie z § 6 pkt 2 załącznika obiektywnym miernikiem, na podstawie którego wypłacano premie, było: a/ zakończenie realizacji budynków z danego etapu inwestycji zgodnie z założonym budżetem (z uwzględnieniem wcześniej akceptowanych przez dyrektora działu technicznego zmian jego wysokości), b/ zakończenie realizacji budynków z danego etapu inwestycji zgodnie z terminami określonymi dla każdego z osobna, potwierdzonymi wpisem o zakończeniu prac do dziennika budowy przez kierownika budowy oraz inspektorów nadzoru, c/ przygotowanie kompletu dokumentów (dokumentacja powykonawcza) niezbędnych do rozpoczęcia procedury wystąpienia o uzyskanie pozwolenia na użytkowanie zrealizowanych budynków w terminach do 31 grudnia 2008 r., d/ zakończenie realizacji budynków przy zachowaniu dobrej jakości prac, zasad sztuki i prawa budowlanego oraz przepisów BHP. Wniosek o wypłatę premii dla składał project manager, wskazując sposób podziału kwoty premii dla pracowników z uwzględnieniem swojej osoby. Następnie dyrektor grupy budów przygotowywał wniosek, który był przedstawiany zarządowi spółki do decyzji.

Powód pracował na budowie osiedla „[...]”w [...] w ramach drugiego etapu inwestycji realizowanej przez pozwaną spółkę, nadzorując budynki oznaczone jako A2 oraz B3. Do jego obowiązków należało, między innymi, przygotowanie budżetu całego etapu, techniczne przygotowanie dokumentacji danego zakresu robót, przesyłanie jej do podwykonawców, następnie kompletowanie zgłoszonych przez nich ofert, wybieranie wykonawców z zachowaniem ograniczeń do kwot przewidzianych na poszczególne prace w budżecie, organizowanie przetargów. Powód tworzył także zestawienia o robót oraz oferentów, w których określano czas realizacji tych prac. Ostatecznie wyboru firmy podwykonawcy na podstawie przygotowanych danych dokonywał dyrektor budowy i zarząd, który umowę podpisywał. Do obowiązków powoda należało ponadto nadzorowanie kierowników budów i majstrów bezpośrednio zaangażowanych i odpowiedzialnych za pracę poszczególnych zespołów pracujących przy budowie budynków A2 i B3.

Pozwana Spółka, będąca częścią międzynarodowej korporacji, zobowiązana była do uzgadniania budżetu budów z udziałowcem – M. S.A. z siedzibą w Hiszpanii. Zaakceptowane budżety, a następnie ich wykonanie wprowadzane były do systemu informatycznego, do którego miała dostęp i z którego korzystała również pozwana spółka. W stosunku do budżetu początkowo planowanego na wykonanie budynków A2 i B3 wydatki zostały zwiększone o ponad 4,6 miliona zł w przypadku budynku A2, co stanowiło 13,89% więcej niż planowano oraz o 2,3 miliona zł w przypadku budynku B3, wskutek czego przekroczono planowany budżet o 10,98%. Oddzielnie tworzone budżety dotyczący budowy budynków i budżet na wykończenie lokali. Ostatecznie koszty budowy etapu drugiego zwiększyły się w stosunku do planowanego budżetu o 6,9 miliona zł.

Kierownik budowy M. K. oraz inspektor nadzoru T. N. 12 grudnia 2008 r. zatwierdzili w dziennikach budowy budynków A2 i B3 wykonanie wszystkich robót ogólnobudowlanych związanych z wykonaniem budynków i terenu zewnętrznego oraz potwierdzili możliwość zgłoszenia ich do użytkowania. Pozwana spółka w dniu 30 grudnia 2008 r. wystąpiła do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego o wydanie pozwolenia na użytkowanie tych budynków. Decyzją z 23 stycznia 2009 r. udzielono pozwolenia na użytkowanie ww. budynków w zespole zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej [...]. W etapie drugim na 200 mieszkań około 70

było wykończonych pod klucz, a pozostałe miały być oddane w stanie deweloperskim. W dniach 21 listopada - 20 grudnia 2008 r. profesjonalna spółka zewnętrzna B. z siedzibą w [...] przeprowadziła inspekcję budowy osiedla mieszkaniowego „[...]” w [...], którą zostały objęte prace w zakresie konstrukcji, instalacji sanitarnych, instalacji elektrycznych, dróg i parkingów, sieci zewnętrznych, ogrodzeń parku i zalewu wodnego etapu drugiego, trzeciego oraz czwartego, w tym budynki A2 i B3 nadzorowane przez powoda. Z przeprowadzonej inspekcji sporządzono raport, w którym wskazano niewykonane w całości prace w budynkach A2 i B3 oraz stan tych prac. Budynki nie były ukończone w 100%, w tym części wspólne, elewacje, patio, teren zewnętrzny oraz wiele elementów wewnątrz mieszkań, a wokół budynków stały rusztowania. Termin i sposób wydania mieszkań we wszystkich budynkach, również w budynkach A2 i B3, strona pozwana oraz klienci spółki uzgodnili w umowach przedwstępnych ustanowienia odrębnej własności lokali i sprzedaży mieszkań na listopad 2008 r. Pierwsze lokale w tych budynkach przekazano klientom w lutym 2009 r. ze względu na wady i usterki stwierdzone przez klientów podczas odbiorów mieszkań. Koszty usuwania powyższych usterek w budynkach A2 i B3 wyniosły odpowiednio 557.000 zł oraz 203.000 zł. Pozwana spółka, zgodnie z postanowieniami umów przedwstępnych, wypłaciła klientom łącznie kwotę 53.000 zł tytułem odszkodowania za opóźnienia w wydaniu lokali, spowodowane nieprawidłowościami w ich wykonaniu.

W dniu 24 marca 2009 r. powód wystąpił do spółki o wypłatę premii dla siebie oraz dla całego zespołu. Wskazał, że z tytułu ukończenia inwestycji powinien otrzymać premię w wysokości 80.000 zł. W dniu 29 kwietnia 2009 r. pozwana spółka złożyła powodowi oświadczenie woli wypowiedzenia umowy o pracę za jednomiesięcznym wypowiedzeniem, która rozwiązała się z dniem 31 maja 2009 r.

Za realizację budynku B1 (etap czwarty) oraz budynku C5 i C6 premię w wysokości odpowiednio 59.000 zł brutto oraz 46.000 zł brutto otrzymał inny project manager A. G., a za zakończenie realizacji budynku A3 i C1 (etap trzeci) premię w wysokości 85.000 zł brutto otrzymał project manager P.M.

Sąd pierwszej instancji oddalił roszczenie powoda, uznając, że powód nie wypełnił przesłanek, od których na gruncie obowiązujących w pozwanej spółce „Zasad premiowania pracowników działu technicznego” zależało prawo do

spornego świadczenia. Do jego nabycia powód powinien zakończyć realizację budynków z danego etapu inwestycji zgodnie z: 1/ założonym budżetem (z uwzględnieniem zaakceptowanych zmian w tym zakresie), 2/ określonymi terminami (do 31 grudnia 2008 r.), co miało uzyskać potwierdzenie wpisem o zakończeniu prac w dzienniku budowy przez kierownika budowy oraz inspektora nadzoru, 3/ zachowaniem dobrej jakości prac, zasad sztuki i prawa budowlanego oraz przepisów BHP, a także przygotowaniem dokumentacji powykonawczej niezbędnej do rozpoczęcia procedury uzyskania pozwolenia na użytkowanie budynków zrealizowanych w terminie przewidzianym dla zakończenia ich realizacji. Wprawdzie kierownik budowy oraz inspektor nadzoru potwierdzili stosownymi wpisami w dziennikach budowy budynków A2 i B3 okoliczność zakończenia ich realizacji przed terminem przewidzianym w § 6 zasad premiowania, a Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego decyzjami z dnia 23 stycznia 2009r. udzielił pozwoleń na użytkowanie tych budynków, ale przeprowadzona równolegle w tym zakresie inspekcja zewnętrznej spółki B. wykazała braki w ukończeniu prac w ramach realizacji budynków A2 i B3, które dotyczyły nie tylko wewnętrznego wykończenia lokali, ale także części wspólnych budynków, elewacji i terenu zewnętrznego. Tym samym nie zostały zakończone prace umożliwiające użytkowanie budynków jako całości, a brak premii stanowił konsekwencję wyłącznie sposobu niewywiązywania się przez powoda z powierzonym projekt managerowi do realizacji zadań inwestycyjnych określonych budynków z danego etapu inwestycji.

Sąd drugiej instancji uznał, że powód nie udowodnił, aby wady, usterki i niedokończone prace nie były związane z jego obowiązkami pracowniczymi. Powód powinien wykazać spełnienie przesłanek, które na gruncie obowiązujących u pracodawcy regulacji wewnętrznych warunkowały nabycie spornego świadczenia, tymczasem nadzorowane przez niego budynki miały usterki w zakresie części wspólnych budynków i niedostatecznego przygotowania terenu zewnętrznego, a powód nie wykazał, że były to okoliczności niezależne od niego.

Sąd Apelacyjny nie podzielił też zarzutu naruszenia przez stronę pozwaną zasady równego traktowania i wynagradzania w zatrudnieniu. Z przedłożonej przez pozwaną spółkę dokumentacji dotyczącej realizacji budynków w ramach trzeciego i

czwartego etapu inwestycji, nadzorowanych przez innych project managerów P. M. i A. G., którym takie premie wypłacono, nie wynika, aby okoliczności zakończenia nadzorowanych przez nich inwestycji były analogiczne do realizacji budynków A2 i B3 nadzorowanych przez powoda, który nie był odmiennie traktowany w zakresie spornego wynagradzania za pracę.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie: 1/ art. 18^{3c} § 1, 2 i 3 w związku z art. 78 § 1 k.p. przez błędną wykładnię i uznanie, że okoliczności zakończenia realizacji nadzorowanych przez powoda budynków A2 i B3 były odmienne od okoliczności zakończenia realizacji budynków realizowanych w ramach trzeciego i czwartego etapu tej inwestycji (przez innych project managerów), „co przesądzać miało, że pozwany nie naruszył zasady równego traktowania w zakresie wynagradzania, podczas gdy ocena równego traktowania pracowników w zakresie wynagradzania powinna obejmować ustalenie, czy powód realizował jednakową pracę lub pracę jednakowej wartości, a nie jakie okoliczności towarzyszyły zakończeniu realizacji inwestycji pod nazwą „[...]”, 2/ art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez „błędne zastosowanie i uznanie, że powoda obciążał ciężar dowodu w zakresie przeprowadzenia dowodu przeciwnego do twierdzeń pozwanego o spowodowanych przez powoda uchybieniach w wykonaniu budynków, podczas gdy to pozwany powinien wykazać, że różnicując sytuację powoda w stosunku do sytuacji pozostałych Project managerów, kierował się przesłankami o charakterze obiektywnym”, 3/ art. 378 § 1 oraz art. 382 k.p.c. przez nierozpoznanie istoty sprawy w zakresie podniesionego przez powoda zarzutu naruszenia przez pracodawcę zasady równego wynagrodzenia, „jak również niewskazanie stanu faktycznego, na jakim oparty został zaskarżony wyrok”.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w pierwszej kolejności skarżący utrzymywał, że skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na oczywiste naruszenie prawa - art. 18^{3c} § 1, 2 i 3 w związku z art. 78 § 1 k.p., ponieważ w zakresie zarzutu nierównego traktowania Sąd Apelacyjny nie dokonał oceny określonych w tych przepisach przesłanek oraz bezpodstawnie uznał, że sytuacja powoda była na tyle odmienna od sytuacji innych pracowników pozwanego, zatrudnionych na stanowisku project managera, że uzasadniała całkowite pozbawienie premii powoda. Z ostrożności procesowej powód

sformułował istotne zagadnienia prawne: 1/ „czy dokonując oceny spełnienia przez pracownika przesłanek do nabycia premii należy brać pod uwagę stan z chwili podejmowania przez pracodawcę decyzji w przedmiocie przyznania bądź nieprzyznania premii, czy też stan z chwili zamknięcia rozprawy?”, 2/ „czy w przypadku, gdy premia ma charakter premii mieszanej (regulaminowo - uznaniowej), pracodawca uprawniony jest do odmowy przyznania premii z powodu niespełnienia przez pracownika wymogu wzorowego wywiązania się z powierzonych obowiązków pracowniczych w przypadku, gdy wobec pracownika nie została zastosowana żadna kara porządkowa, a brak wzorowego wywiązania się przez pracownika z obowiązków oparty jest wyłącznie na twierdzeniach pracodawcy?”, 3/ „czy wprowadzony jako jeden z kryteriów przyznania premii wymóg zakończenia realizacji budynku, potwierdzony wpisem do dziennika budowy oraz inspektorów nadzoru inwestorskiego oraz przygotowania kompletu dokumentacji powykonawczej niezbędnej do wszczęcia procedury wystąpienia o uzyskanie pozwolenia na użytkowanie zrealizowanych budynków uznać należy za spełniony w przypadku, gdy prace budowlane wykonane zostały jedynie w zakresie niezbędnym do uzyskania decyzji o pozwoleniu na użytkowanie budynku, czy też w przypadku, gdy w budynku wykonane zostały wszystkie prace wykończeniowe (w tym prace wykończeniowe w lokalach), których wykonanie nie jest niezbędne do uzyskania takiej decyzji?”.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana spółka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zawierała usprawiedliwione podstawy. Skarżący przekonująco wykazał, że jako jedyny z zatrudnionych project managerów spełnił takie obiektywnie weryfikowalne przesłanki przysługiwania prawa do regulaminowej premii „uznaniowej”, jak: 1/ zakończenie realizacji budynków z danego etapu inwestycji zgodnie z założonym budżetem (z uwzględnieniem wcześniej akceptowanych przez dyrektora działu technicznego zmian jego wysokości zgodnie), a pozwany nie podważył przeprowadzonych i prawidłowo ocenionych dowodów o niedoszacowanych „pierwotnie” budżetach nadzorowanych inwestycji, które były podwyższanie przez inwestora na wniosek skarżącego; 2/ zakończenie realizacji budynków z danego etapu inwestycji zgodnie z terminami określonymi „dla każdego z osobna”, skoro zakończenie realizacji nadzorowanych przez skarżącego budynków zostało potwierdzone wpisami w dziennikach budowy przez kierowników tych budów oraz przez inspektorów nadzoru inwestorskiego przed formalnym terminem zakończenia tych budów do dnia 31 grudnia 2008 r. Ponadto, 3/ w tym terminie skarżący przygotował komplet dokumentacji komplet powykonawczej wymaganej do wszczęcia procedury uzyskania pozwolenia na użytkowanie zrealizowanych inwestycji i takie pozwolenia zostały następnie wydane. Taki stan rzeczy oznaczał, że skarżący wypełnił terminowo wymienione podstawowe pozytywne warunki premiowania.

Równocześnie zastrzeżenia i potrzeby załatwienia zgłaszanych reklamacji przez niektórych nabywców lokali mieszkalnych, „usunięcia usterek elewacji” lub innych mało istotnych usterek części wspólnych, „elementów ogólnobudowlanych” lub wykonania prac porządkowych (przy lub wokół zakończonych inwestycji) z punktu widzenia uzyskanego pozwolenia na użytkowanie terminowo wykonanych inwestycjach, nie dyskwalifikowały pozytywnego wypełnienia regulaminowych zadań premiowych przez skarżącego. Niemiarodajny w negatywnej ocenie sfinalizowania inwestycji, które uzyskały pozwolenie na ich użytkowanie, był sporządzony na zlecenie pozwanego raport z 30 grudnia 2008 r., który został oparty na wcześniejszych informacjach uzyskanych „podczas inspekcji w dniach 21.11.2008 r. - 20.12.2008 r.”, który nie podważał pozytywnej oceny spełnienia przez skarżącego wyżej ujawnionych pozytywnych przesłanek premiowania także dlatego, że skarżący jako jedyny z project managerów został pozbawiony prawa do

premier i to w okolicznościach niedotrzymania przez innych zatrudnionych na analogicznych stanowiskach pracy i spełnionych tylko przez skarżącego przesłanek premiowania, oraz pomimo ujawnienia podobnego rodzaju i skali usterek budowlanych w nadzorowanych inwestycjach przez innych project managerów, którym pozwany przyznał sporne świadczenia premiove.

Wady budowlane bywają zwykle „immanentnym” elementem procesów budowlanych, w każdym razie nie można „z góry” wyłączyć ani wykluczyć ujawnienia „usterek” wykonania inwestycji budowlanych, które podlegają usunięciu w adekwatnych procedurach reklamacyjnych lub gwarancyjnych. Warto też sygnalizować, że termin zakończenia nadzorowanych przez skarżącego inwestycji (31 grudnia 2008 r.) był późniejszy niż oferowane i wskazywane kupującym terminy odbioru nabywanych lokali mieszkalnych, przeto takie przewidywane i zakładane „od początku” niedotrzymanie przez pozwanego przyrzeczonych kupującym nierealnych terminów odbioru lokali mieszkalnych nie miało wpływu na ocenę zakończenia inwestycji w terminie ich sfinalizowania określonym w regulaminie premiowania. Ujawnione w wykonanych inwestycjach budowlanych wady („usterki”) budowlane nie spowodowały nieterminowego uzyskania pozwolenia na użytkowanie inwestycji i podlegały uzgodnionym karom umownym oraz reklamacyjnej naprawie w umownie lub ustawowo określonych terminach usunięcia usterek budowlanych. Wobec wyraźnego nieokreślenia tego typu negatywnych przesłanek premiowania, sądowa weryfikacja spełnienia pozostałych pozytywnych „blankietowo” sformułowanych warunków premiowania w postaci „wzorowego wywiązywania się z powierzonych obowiązków” lub „zachowania dobrej jakości prac, zasad sztuki i prawa budowlanego oraz przepisów bhp”, nie pozostawała do dowolnego lub swobodnego uznania pracodawcy, który byłby zwolniony z ustalenia prawa do premii w razie ujawnienia jakichkolwiek usterek budowlanych, których zazwyczaj nie da się uniknąć w przy wykonaniu inwestycji budowlanych.

W ocenie Sądu Najwyższego, ujawnione w sprawie kontrowersje dotyczące spełnienia warunków nabycia prawa do „mieszanej” premii regulaminowej wymagały przede wszystkim uwzględnienia zasady równego traktowania zadań i przesłanek premiowania pracowników zatrudnionych na takich samych stanowiskach pracy przy wykonywaniu analogicznych obowiązków pracowniczych,

której konsekwencją jest obowiązek równego wynagradzania za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości (art. 18^{3c} i art. 78 k.p.). Ogólnikowy wywód Sądu drugiej instancji, jakoby okoliczności zakończenia realizacji inwestycji nadzorowanych przez innych project managerów nie były „analogiczne od okoliczności towarzyszących zakończeniu realizacji budynków A2 i B3 przez powoda” nie spełnił wymagań należytego ani przekonującego uzasadnienia zaskarżonego negatywnego osądu spornego roszczenia premiowego skarżącego, co w tym zakresie potwierdzało kasacyjny zarzut naruszenia art. 328 k.p.c. Tymczasem już *prima facie* przyznanie premii innym project managerom, którzy - pomimo niewykonania w wyznaczonych terminach podobnych zadań premiowych zrealizowanych tylko przez skarżącego - otrzymali premie, której został pozbawiony skarżący będący jedynym project managerem, który terminowo wypełnił weryfikowalne regulaminowe warunki premiowania, naruszała zasadę równego wynagradzania za pracę. Dlatego Sąd Najwyższy uznał, że odmowa przyznania premii regulaminowej pracownikowi, który terminowo wykonał regulaminowe zadania premiowe, w sposób kwalifikowany narusza zasadę prawa do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości (art. 18^{3c} i art. 78 k.p.) w razie przyznania spornych premii pracownikom zatrudnionym na takich samych stanowiskach pracy, którzy w wyznaczonych im terminach nie wypełnili takich samych lub analogicznych przesłanek nabycia premii.

Wobec potwierdzenia oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej nie było potrzeby wyjaśniania sformułowanych przez skarżącego zagadnień prawnych. Warto jednak sygnalizować, iż nie powinno budzić wątpliwości, że w sporach o świadczenia premiowe sądy pracy weryfikują spełnienie materialnoprawnych przesłanek premiowania zawsze w regulaminowo lub umownie ustalonym terminie premiowania. Nie wyklucza to merytorycznego kwestionowania przez pracodawcę niewypełnienia warunków premiowania na gruncie konkretnego stanu faktycznego w każdym stadium postępowania przed sądami pierwszej i drugiej instancji, które suwerennie orzekają w konkretnie ustalonym stanie faktycznym według zasady *da mihi factum, dabo tibi ius*.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji w zgodzie z art. 398¹⁵ k.p.c.

kc